

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI HAR TOMONLAMA RIVOJLANTIRISHDA TURIZM SAMARALI VOSITASI SIFATIDA

Sattorova Shaxlo Axatovna

*Shahrisabz davlat pedagogika institutining
“Maktabgacha ta`lim” kafedrası o`qituvchisi*

Annotatsiya: *Maqolada bugungi kunda salomatlikni saqlash va mustahkamlash muammosi ayniqsa maktabgacha yoshdagi bolalarda dolzarbligi haqida so`z yuritiladi. Shuningdek, sog'liqni saqlash ko'rsatkichlarining pasayishi passiv turmush tarzi va dunyodagi ekologik vaziyatning yomonlashuvining hosilasidir. Shu munosabat bilan maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy fazilatlarini shakllantirish va takomillashtirish, kognitiv va aqliy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun turistik mashg'ulotlarda yangi metodlarga yondashuvlarni izlash kerakligi xususida taklif kiritiladi.*

**Kalit so`zlar:** *maktabgacha ta`lim, tarbiyalanuvchi, usul, turizm, jismoniy rivojlanish, komillik, ta`lim, dastur.*

Аннотация: *В статье рассматривается сложность проблемы сохранения и укрепления здоровья на сегодняшний день, особенно у детей дошкольного возраста. Также снижение показателей здоровья является продуктом пассивного образа жизни и ухудшения экологической обстановки в мире. В связи с этим развиваются и совершенствуются физические качества детей дошкольного возраста, для развития познавательных и интеллектуальных способностей туристам будет предложено искать подходы к новым методам.*

Ключевые слова: *дошкольное учреждение, воспитатель, метод, туризм, физическое развитие, совершенствование, образование, программа.*

Annotation: *The article discusses the complexity of the problem of maintaining and strengthening health today, especially in preschool children. Also, the decline in health indicators is a product of passive living and the deterioration of the ecological situation in the world. In this regard, the physical qualities of preschool children are developing and improving, for the development of cognitive and intellectual abilities, tourists will be invited to look for approaches to new methods.*

Keywords: *preschool, educator, method, tourism, physical development, perfection, education, program.*

KIRISH

Ma`lumki, shaxsiy, milliy, davlat, oilaviy, umuminsoniy qadriyatlar sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirish poydevoridir. Har qanday sayohat tayyorgarlikdan boshlanadi. Maktabgacha ta`limda turizm ko'nikmalarini o'rgatishda bolalarga kompas, xarita, asbob-uskunalar, hududda yo'naltirishning oddiy usullari va tabiatda o'zini tutish qoidalari bilan tanishtiriladi. Muvaffaqiyatli sayohat uchun ob-

havo muhim omil hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar ob-havo stantsiyasida ob-havo sharoitlarini aniqlashni o'rganadilar.

Mavzuga oid dabiyotlarning tahlili

So'nggi yillarda maktabgacha turizm bo'yicha olib borilgan tizimli ishlar natijasi bolalarning umumiy salomatligida ijobiy tendentsiya bo'ldi. Davlatimiz tomonidan turizm sohasiga berilayotgan imkoniyatlar, imtiyozlar turizmni maktabgacha ta'limda ham rivojlanishiga natijada maktabgacha yoshdagi bolalar o'rtasida kasallanish darajasi 7,2 foizga kamayishiga olib keldi. Jismoniy sifat ko'rsatkichlari yuqori bo'lgan bolalar soni ko'paydi, hayot faoliyati xavfsizligi va sog'lom turmush tarzi asoslari bo'yicha nazariy bilimlari ortdi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarning yuqori foizi foydali odatlar (faol dam olish, sog'lom ovqatlanish, gigiena) shakllangan. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar qamrovi yildan-yilga ortib bormoqda.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot metodologiyasida turistik mashg'ulotlarda qo'yidagi loyiha modullari taklif etiladi:

- bolalarning etno-ekskursiyaga borishi, o'tmish an'analari va urf-odatlar bilan tanishishi mumkin bo'lgan mini-muzey tashkil etish;

- Turistik markaz tuzilib unda - hayot xavfsizligi asoslari va favqulotda holatlar bilan bog'liq kasblar bilan tanishtirish (masalan, o't o'chirish mashinasining ekskursiyasi yoki poezdga xavfsiz sayohat qilish qoidalari);

- Fountek "Tabiat musiqasi" - tirik va jonsiz tabiat tovushlari bilan tanishish. Bolalarni atrofdagi dunyo haqidagi tushunchalarini kengaytiradi, qaysi tovushlar xavfli bo'lishi mumkinligini, xavfli tovushlar yaqinlashganda qanday harakat qilishni va qaysi biri, aksincha, quvonch, zavq va xotirjamlik keltiradi;

- "Zumba" fitnes-turi, bu erda bolalar jismoniy fazilatlarini va chidamliligini oshirishlari mumkin;

- "Lakomka" kafesi - to'g'ri ovqatlanish va umumiy ovqatlanishni tashkil etish asoslari bilan tanishish markazi. Bu erda maktabgacha yoshdagi bolalar o'z bilimlarini rolli o'yinlar tashkil etish, oshpaz, ofitsiant, sotuvchi, mehmon rolini sinab ko'rishlari mumkin. [1.]

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida har qanday faoliyat singari, sayr bo'yicha bolalar bilan ishlashning ham o'ziga xos qiymati bor. Albatta sayr jarayonida reja asosida turizm tashkil etiladi. Turizmning bola salomatligidagi ahamiyati bolalar har qanday ob-havoda toza havo bilan shug'ullanadilar, bu Bolani sog'lomlashtirish va chiniqtirishga xizmat qiladi va sog'ligini yaxshilaydi. Natijada chaqqonlik, chidamlilik, moslashuvchanlik, kuch, matonat, o'ziga ishonch kabi jismoniy sifatlar yaxshilanadi. Bundan tashqari, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida turizm tarbiyaviy, kognitiv ahamiyatga ega: - Ona vatani, landshaftlar, tarixiy obidalar, ajdodlar merosi, san'at asarlari, o'simlik va hayvonot dunyosi bilan tanishtirish, ekologiya, tabiatdagi

o'zgarishlarga bog'liqligi haqida umumlashtirilgan tasavvurlar shakllanadi. Bolalarning fikrlash faolligi rivojlanadi. Bolalarning turistik sayohatlarga faol ishtirok etishi tufayli har bir bolaning fazoviy yo'nalishini rivojlantiradi; rejaga muvofiq harakat qilish, berilgan aqliy vazifani mustaqil ravishda bajarish, o'z faoliyati natijasini to'g'ri baholash qobiliyatini shakllantiradi.

Turistik sayohatdan bolalar uylariga esdalik sovg'alari va taassurotlarni olib qaytishadi. "Yodgorlik ustaxonasi" ijod markazida bolalar hunarmand, haykaltarosh yoki rassomga aylanadi. Bu yerda ular qandaydir milliy hunarmandchilikni o'rganishi yoki o'z his-tuyg'ularini rasm, aplikatsiya, hunarmandchilikda ifodalashi mumkin.

Tahlil va natijalar

Maktabgacha turizm kognitiv motivatsiya va jismoniy faoliyatning yaxshi vositasidir, chunki u bolalar va ota-onalarning qiziqishlari va sevimli mashg'ulotlariga qaratilgan. Shunday qilib, ota-onalar kontingenti orasida sport musobaqalarni yaxshi ko'radigan oilalar borligini bilib, bolalar maktabgacha ta'lim tashkilotlarida velosport uyushtirdilar. Marshrut maktabgacha ta'lim tashkiloti hududi bo'ylab chodir lagerida to'xtab o'tdi. Tanaffus vaqtida maxsus jihozlar bilan tanishtirdilar, bolalar bilan yo'l harakati qoidalarini esladilar.[2. 5-bet.] Maktabgacha ta'lim tashkilotida tarbiyachilar kechgacha yugurish tafsilotlarini muhokama qildilar va ota-onalari bilan o'z taassurotlari bilan o'rtoqlashdilar.

Turistik sayrlar turli jismoniy faollik natijasida vujudga keladigan beqiyos shifobaxsh ta'sirga ega ekanligini, shuningdek, tabiiy omillar: quyosh, havo, suvning organizmga kompleks ta'sirini inkor etib bo'lmaydi. Yurish har doim ijobiy tajriba, quvonchli muloqot, ijodkorlik, hissiy muvozanatdir, bu ham tiklanishning muhim jihati hisoblanadi. Yuqoridagi ekoturizm loyihasi nafaqat jismoniy tarbiya va salomatlik muammolarini, balki maktabgacha yoshdagi bolalar shaxsiyatining barcha integrativ fazilatlarini tarbiyalash vazifalarini ham hal etish imkonini beradi.[1, 12-bet.]

Xulosa va takliflar

Katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalar bilan maktabgacha turizm bo'yicha ishlarning samaradorligini kuzatish turli mualliflarning ishlanmalari asosida tuzilgan pedagogik so'rovni o'tkazishga imkon beradi. Maqsad - bilimlarni, eng oddiy turistik ko'nikma va qobiliyatlarni, bolalarning harakat qobiliyatlarini va sog'lom turmush tarziga bo'lgan ehtiyojni aniqlashdan iborat.

ADADBIYOTLAR RO'YHATI:

1. Чеменева А. А., Мельникова А. Ф., Волкова В. С. Парциальная программа рекреационного туризма для детей старшего дошкольного возраста «Весёлый Рюкзачок» / А. А. Чеменева, А. Ф. Мельникова, В. С. Волкова. — 2-е изд. — М.: ООО «Русское слово — учебник».

2. Завьялова, Т. П. Методика обучения и воспитания в области дошкольного образования. Туризм в детском саду: учебное пособие для вузов / Т. П. Завьялова. — 2-е изд., испр. и доп. — Москва: Издательство Юрайт, 2020.

3. Головина, М. В. Туристическая деятельность как направление развития дошкольного образовательного учреждения в современных условиях / М. В. Головина, Е. Ю. Марковникова. — Текст: непосредственный // Вопросы дошкольной педагогики. — 2018. — № 4 (14). — С. 1-3. — URL: <https://moluch.ru/th/1/archive/99/3364/> (дата обращения: 29.04.2023).